

موانع و آثار پیوستن ایران به سازمان بازرگانی جهانی بر صنعت گاز کشور

نورالدین کلانتری

چکیده:

هدف اصلی از این پژوهش؛ بررسی اثرات الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی (WTO) بر صنعت گاز کشور است. با توجه به مطرح بودن اصل رقابت پذیری یا تجارت آزاد در سازمان تجارت جهانی و باتکیه بر مزیت نسبی کشور در منابع گاز طبیعی، در این پژوهش وضع رقابتی صنعت گاز کشور به هنگام الحاق به سازمان تجارت جهانی، با استفاده از «مدل الماس ملی» مایکل پورتر - که در حال حاضر یکی از بهترین و کارآمدترین مدل‌های مزیت رقابتی است - بررسی شده است، تا ضمن تجزیه و تحلیل رقابت پذیری آن، فرصت‌ها و تهدیدهای احتمالی پیش رو - در صورت الحاق ایران به WTO - را مشخص نماید. نتایج حاصل از این تحقیق، مزیت رقابتی صنعت گاز کشور در سطح جهانی را نشان نمی‌دهد؛ یعنی اثرات پیوستن ایران به WTO بر صنعت گاز کشور منفی ارزیابی می‌شود و شرکت ملی گاز ایران از مزایای این الحاق سود نخواهد برد. لذا، این صنعت، با داشتن مزیت نسبی، از مزیت رقابتی برخوردار نیست و قابلیت رقابت پذیری در سطح جهان را ندارد. بنابراین، شرکت ملی گاز ایران، باید ضمن تدوین استراتژی رقابتی، در تعیین، اجرا و ارزیابی استراتژیهای کنونی خود تجدیدنظر کند.

۱- آغاز سخن

نسبی، به تنهایی برای علت تجارت کشورها و دلیل موفقیت کشوری در صنعت خاص و توانایی یک کشور در حفظ موقعیت رقابتی خود در بلندمدت، کافی نیست و شرکتها باید هزینه‌های تمام شده تولید را کاهش دهند. بنابراین، نیاز به نظریه‌ی است که بتواند ویرای مزیت

پر واضح است که ایران از لحاظ منابع گاز طبیعی، مزیت نسبی دارد. امروزه، با توجه به تغییراتی که در اثر محیط اقتصادی بین‌المللی رخ داده، تئوری مزیت

شده است. در مورد بررسی اثرات الحاق ایران به WTO، از مدل الماس رقابتی پورتر برای بررسی رقابت پذیری یا مزیت رقابتی يك صنعت، قبل یا بعد از الحاق به سازمان تجارت جهانی، کمتر استفاده شده، بیشتر پایان نامه‌ها و یا پژوهش‌های موجود جهت بررسی اثرات این الحاق مزیت نسبی صنعت را تجزیه و تحلیل کرده، از بررسی مزیت رقابتی غفلت کرده‌اند.

۳- مبانی نظری

۳-۱- سازمان تجارت جهانی، سازمان تجارت جهانی و انرژی

با توجه به نقش مهم تجارت در صحنه اقتصاد بین‌المللی و تلاش همه کشورها برای افزایش سهم خود از تجارت جهانی و به‌منظور بهره‌مندی بیشتر از مزایای تجارت در بازارهای جهانی؛ از دیرباز بسیاری از کشورها در صدد برآمده‌اند تا زمینه‌هایی را فراهم کنند که بتوانند با هماهنگی بیشتر در رفتار تجاری خود به سهم مناسب در تجارت جهانی دسترسی پیدا کنند. بنابراین، تلاش برای دسترسی به امکانات تولید فراوانتر و ارزانتر، نیروی کار ارزانتر، تولید بیشتر و کم هزینه‌تر و بالاخره بازارهای وسیع برای فروش تولیدات در سرتاسر جهان، سابقه‌ی دیرینه دارد. اما، آنچه که امروز اهمیت تجارت جهانی را بیش از پیش نمایان می‌سازد، دسترسی به تکنولوژیهای پیشرفته، شبکه ارتباطات وسیع مخابراتی، تمرکز و افزایش حجم منابع سرمایه‌ی و مالی در دست کشورهای صنعتی و نیاز روزافزون این کشورها به بازارهای گسترده جهانی برای فروش تولیدات صنعتی، نیروی کار ارزان و مبارزه با مشکلات زیست محیطی و انتقال پیامدها و عوارض اقتصاد صنعتی و فراصنعتی به خارج از مرزهای جغرافیایی آنان است.

در کنفرانس برتون وودز (Bretton Woods) مشکلات تجارت بین‌الملل نیز مطرح و پیشنهاد شد؛ به‌منظور منع محدودیتهای تجاری و کاهش حقوق گمرکی، سازمانی تحت عنوان سازمان تجارت بین‌المللی تأسیس شود. هدف اولیه این بود که نهاد ثالثی ایجاد شود تا همکاری اقتصادی بین‌المللی را

نسبی آشکار شده، به بیان دلایل رقابت پذیری يك صنعت در سطح جهان بپردازد. این تئوری باید بتواند علت دستیابی کشوری در يك صنعت خاص به مزیت رقابتی را در همه ابعاد و با در نظر گرفتن پویایی محیط رقابتی امروز تشریح کند. نظریه‌ی که بتواند همه نیازها و شرایط فوق را پاسخگو باشد، مدل «الماس مزیت رقابت ملی» مایکل پورتر است. لذا، این پژوهش، مدل الماس ملی پورتر را مبنای بررسی مزیت رقابتی شرکت ملی گاز ایران قرار می‌دهد و جهت بررسی اثرات الحاق ایران به WTO بر صنعت گاز، مزیت رقابتی این صنعت را تجزیه و تحلیل می‌کند.

۲- پیشینه پژوهش

نتایج به‌دست آمده از تجزیه و تحلیل‌های اثرات الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی در حالت کلی نشان می‌دهد که الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی، بخشهای معدن و صنعت، بویژه، تحت فشار انقباضی قرار می‌گیرد، بخش کشاورزی منبسط می‌شود و بخش خدمات نسبت به آن بی تفاوت است. دسترسی به بازار خارج حاصل از این الحاق، به تنهایی می‌تواند صادرات بخشهای صنعت، معدن و کشاورزی را نزدیک به ۲۰ درصد افزایش دهد. اخیراً نیز، طی پژوهشی موانع و مشکلات صادرات گاز ایران - با استفاده از مدل الماس پورتر - مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. در زمینه اثرات الحاق به WTO، تحقیقات متنوعی در صنایع مختلف در اکثر کشورها انجام گرفته است، که هر کدام با توجه به شرایط صنعت و کشوری که صنعت در آن قرار دارد، به نتایج مختلفی رسیده‌اند که قابل تعمیم به کشورهای دیگر نیست. آقای «یوانفی لی»، از دانشگاه فودان چین، پژوهشی در خصوص اثرات الحاق چین به WTO بر صنایع پایین دستی صنعت گاز چین داشته و برای بررسی این موضوع، از مدل الماس رقابتی پورتر استفاده کرده و پس از بررسی، خواستار عدم دخالت دولت در اعمال قیمتها، کاهش انحصار دولتی و حرکت به سوی اقتصاد آزاد و تأمین مالی بلندمدت برای صنایع پایین دستی شرکت گاز چین شده است. در ایران، از مدل الماس پورتر برای بررسی مشکلات صادرات استفاده

در حال حاضر از ابعاد گوناگون در مذاکرات جاری سازمان جهانی تجارت مطرح است. عمده ترین موضوعات مرتبط، بحثهای جاری در چارچوب موافقتنامه عمومی تجارت خدمات است. در واقع در این مذاکرات برای اولین بار است که موضوع انرژی مستقیماً در سازمان جهانی تجارت مطرح می شود. اعضا، پیشنهادها و مختلف را در زمینه خدمات انرژی ارائه داده اند. از آنجا که در طبقه بندی دوازده گانه این موافقتنامه، مقوله مشخصی برای خدمات انرژی وجود ندارد، عمده پیشنهادها بر ایجاد زیربخش ویژه ای، با عنوان خدمات انرژی، متمرکز است.

فزون بر مذاکرات خدمات، که برای اولین بار به سیاستهای انرژی می پردازد، حوزه های دیگری در مذاکرات مطرح شده است که می تواند با سیاستهای انرژی تداخل داشته باشد. در مذاکرات جاری در حوزه قواعد سازمان جهانی تجارت، که با هدف روشنتر کردن و بهبود مقررات سازمان جهانی تجارت در حوزه یارانه ها و اقدامات جبرانی و اقدامات ضد قیمت شکنی صورت می گیرد، تصمیماتی در مورد یارانه های خاص و اقدامات ضد قیمت شکنی می تواند اتخاذ شود که کشورهای صادر کننده انرژی و مشتقات هیدروکربنها را به شدت تحت تأثیر قرار دهد (نصیری، ۱۳۸۴).

۲-۳- آشنایی با مدل پژوهش

به طور کلی، کشوری در تولید یک کالا، زمانی دارای مزیت نسبی است، که بتواند آن کالا را با هزینه فرصت پایین تر نسبت به سایر کشورها تولید کند. (Krugman, P. and Obstfeld, M, 2000) اما مزیت رقابتی، عبارتست از اختلاف کشورها در توانایی تبدیل نهاده ها به کالاها و خدمات، با حداکثر کردن سود. (Kogut, Bruce, 1985) پورتر، مزیت رقابتی یک کشور در یک صنعت خاص را «توانایی و قابلیت آن کشور برای ترغیب شرکتهای استفاده از کشورشان به عنوان سکویی برای انجام فعالیتهای تجاری» تعریف می کند. مایکل پورتر، اعتقاد دارد که برای بررسی توان رقابتی کشورها، بهتر است به جای مزیت نسبی، از مزیت رقابتی استفاده کنیم، زیرا؛ مزیت رقابتی جنبه های دیگر رقابت،

هدایت کند و به مؤسسات برتن وودز (بانک جهانی و صندوق بین المللی پول) ملحق شود. طرح کامل آن، ابتدا با استقبال ۵۰ کشور مواجه شد. این بود که سازمان تجارت بین المللی (International Trade Organization) (ITO) به عنوان یک کارگزاری تخصصی سازمان ملل متحد تأسیس شود. منشور (ITO) بسیار بلندپروازانه بود، که فراتر از نظامات تجارت جهانی قرار داشت و شامل مقررات اشتغال، موافقتنامه های کالایی، رویه های کسب و کار محدود کننده، سرمایه گذاری بین المللی و خدمات می شد.

مهمترین موافقتنامه هایی که ضوابط آنها بر نفت و گاز مؤثر است؛ گات ۱۹۹۴، موافقتنامه عمومی تجارت خدمات، موافقتنامه یارانه ها و اقدامات جبرانی، موافقتنامه ضد دامپینگ و موافقتنامه موانع فنی فراراه تجارت است. حدود ۴۵ درصد صادرات نفت دنیا و ۵۵ درصد ذخایر نفت دنیا و حدود ۶۰ درصد ذخایر گاز دنیا، در اختیار کشورهای غیر عضو سازمان جهانی تجارت است. در حال حاضر تعداد زیادی از این کشورها در حال طی مراحل الحاق هستند (الجزیر، جمهوری آذربایجان، قزاقستان، روسیه، عربستان، سودان، ازبکستان، یمن، عراق و ایران). موضوع انرژی، تاکنون از چند منظر، در روند الحاق کشورهای صادر کننده نفت و گاز مطرح شده است:

- ۱- کنترل دولت بر تولید صادرات محصولات نفت و گاز (شرکتهای دولتی و انحصارات)
 - ۲- سیاستهای قیمت گذاری
 - ۳- تعرفه های صادراتی و مالیات
 - ۴- رویه های مربوط به تجارت ناعادلانه (ضد دامپینگ و یارانه ها)
 - ۵- تجارت خدمات انرژی (در بخشهای اکتشاف، استخراج، حمل و فرآوری)
- با توجه به آنکه در تقسیم بندی فعلی سازمان جهانی تجارت، طبقه بندی جداگانه ای تحت عنوان خدمات انرژی وجود ندارد، اما، نفت و گاز در بخش خدمات مرتبط با معدن کاوی (خدمات اکتشاف و استخراج) و در خدمات مرتبط با حمل و نقل در بخش خدمات حمل از طریق لوله، انتقال سوخت قرار می گیرد؛ موضوع انرژی

(Porter, 1990: 44). مدل الماس پورتر، برای شرایط اقتصادی کشوری مانند آمریکای طراحی شده که با شرایط اقتصادی کشورمان اختلاف فاحشی دارد، لذا، جهت استفاده از این مدل در ایران، باید آنرا با شرایط کشور تطبیق داد. در مدل الماس ملی پورتر، شرایط بین‌المللی در نظر گرفته نشده و عوامل مؤثر بر رقابت‌پذیری را محدود به مرزهای داخلی یک کشور می‌کند و این مخالف اصل آزادی تجاری WTO است. این پژوهش، با مرتفع کردن این موضوع و شرایط اقتصادی کشورمان، مدل الماس رقابتی پورتر را بومی کرده است. همچنین، با توجه به اینکه «شانس یا اتفاقات پیش‌بینی نشده»، خارج از کنترل بوده، در بررسی مزیت رقابتی برای آشنایی با نقاط قوت و ضعف صنعت مورد بررسی مفید نیست، در مدل بومی شده یا عملیاتی تحقیق، حذف شده است.

جدول ۱- جایگاه صنعت گاز ایران در جهان

رتبه	شرح
۲	ذخایر گاز
۴	تولید گاز طبیعی
۳	مصرف گاز طبیعی
۲۰	واردات گاز طبیعی
۱۹	صادرات گاز طبیعی
۶	سهام گاز در سبد انرژی کشور

۳-۳- آشنایی با صنعت گاز کشور

کشور ما، با توجه به دارا بودن ذخایر سرشار و غنی گاز طبیعی، سهمیم بودن در بزرگترین حوزه گازی شناخته شده دنیا- بویژه مشترک بودن این میدان- و همچنین برخوردار بودن از مزایایی نظیر بالا بودن ضریب بازیافت، آلایندگی کم، پایین بودن هزینه‌های فرآورش، پراکندگی منابع در نقاط مختلف کشور؛ جایگاه ممتازی را در بخش انرژی دارا است. در همین راستا، سیاستهای افزایش تولید گاز طبیعی در کشور، با اولویت تولید گاز طبیعی از میدانهای مشترک، از یک سو و

همچون تنوع محصولات، تکنولوژیهای مختلف، بازدهی نسبت به مقیاس و... را نیز در نظر می‌گیرد. برای ایجاد مزیت رقابتی، راهکارهای زیادی وجود دارد که لازم است به تناسب شرایط فرهنگی، سیاسی، انسانی و ساختاری؛ راهکارهای مناسبی در نظر گرفته شود. از مهمترین و شناخته شده‌ترین راهکارهایی که در جهت کسب مزیت رقابتی در مدیریت استراتژیک مطرح است، راهکارهایی است که در استراتژیهای رقابتی پورتر مطرح است. بنابر اعتقاد پورتر؛ گاهی به دلیل شرایط ویژه‌ی که دارند، می‌توانند قیمت تمام شده کمتری از دیگران داشته باشند و به همین دلیل، دارای توان رقابت در زمینه قیمت گذاری هستند. مانند شرکتی که با منابع ارزاتر، نیروی انسانی مناسبتر و استفاده از ظرفیت تولیدی بیشتر، دارای هزینه تمام شده مطلوبتری نسبت به رقبای هستند. همین عوامل، توان رقابتی آنها را در صحنه بازار مشخص می‌کنند و در واقع آنان تعیین کننده قیمت در بازار نیز خواهند بود. پورتر، در مزیت رقابتی ملل به «چهار مشخصه کلی یک کشور» اشاره می‌کند، که برحسب ویژگیهایشان، می‌توانند برای آن کشور مزیت رقابتی ایجاد کنند یا مانع آن گردند. این چهار عامل، عبارتند از:

- شرایط فاکتورهای درونی

- شرایط تقاضای داخلی

- صنایع مرتبط و حمایت کننده

- استراتژی، ساختار و رقابت‌پذیری

بر اساس نظر پورتر؛ این چهار عامل تعیین کننده، بستری را ایجاد می‌کنند که شرکتی که کشور در آن متولد می‌شوند و به رقابت می‌پردازند. او می‌گوید شرکتی می‌تواند در صنایع یا زیربخشهای صنعتی، خوبی رقابت کند که این عوامل در وضعیت بسیار مطلوبی باشد. این عوامل، یک سیستم تقویت کننده متقابل یا خود تقویت کننده نسبت به همدیگر ایجاد می‌کنند و موقعیت یا حالت هر عنصر در وضعیت سایر عناصر تأثیر می‌گذارد. مدل ابتدایی پورتر، تنها چهار عامل الماس فوق را در بر می‌گرفت. در انتشارات بعدی، پورتر دو عامل «سیاستها و اقدامات دولت» و «شانس یا اتفاقات پیش‌بینی نشده» را نیز به مدل الماس اضافه کرد.

از گاز طبیعی برای مصرف داخلی، تزریق یا صادرات استفاده می‌شود. صادرات گاز طبیعی به دو صورت امکان‌پذیر است؛ ۱- صادرات توسط خطوط لوله ۲- صادرات توسط فرایند مایع‌سازی به صورت LNG. ایران، با توجه به دارا بودن ذخایر گازی فراوان، هنوز جایگاه مناسب بین‌المللی خود را نیافته و از این پتانسیل خدادادی، نتوانسته به صورت بهینه در جهت رسیدن به اهداف بین‌المللی استفاده کند. حتا، با وضع کنونی (با وجود منابع مشترک گازی)، مجبور به واردات گاز طبیعی از کشورهای همسایه شده است. از طرفی، دستیابی به بازارهای بین‌المللی و درازمدت ۲۵ ساله، چیزی نیست که هر لحظه ما بخواهیم این بازارها در اختیار ما باشد. لذا، با وجود رقابتی مثل روسیه و قطر در کسب مزیت رقابتی، برای پیشی گرفتن در دستیابی به بازار گاز؛ از اهمیت ویژه‌ی برخوردار است.

اگر در وضعیت کنونی، انرژی و بازار فعلی جایگاه ایران در بازارهای بین‌المللی مورد بررسی قرار گیرد، خواهیم دید که از این امکان خدادادی کشورمان چقدر

افزایش سهم گاز طبیعی در سبد مصرف‌کننده‌های انرژی، از سوی دیگر، از سیاست‌های اتخاذ شده در دو برنامه گذشته و برنامه فعلی بوده است. منابع گاز طبیعی در کشور، متشکل از گازهای همراه با نفت، گاز کلاهدک و گاز مستقل است. کشور پهناور ایران؛ با داشتن قریب به ۱۷ درصد از کل ذخایر گاز طبیعی دنیا، ۴۷ درصد از ذخایر منطقه خاورمیانه و ۳۸ درصد از ذخایر کشورهای صادرکننده نفت (اوپک)، از نظر ذخایر گاز طبیعی دومین کشور جهان محسوب می‌شود.

رشد تقاضای گاز طبیعی در جهان و ایران در ۱۷ سال اخیر، همواره بیش از نفت خام بوده و سرعت نفوذ آن در سبد انرژی کشور با پشتوانه عظیم گاز طبیعی و توان ملی، از رشد قابل ملاحظه‌ی برخوردار شده، بطوری که در حال حاضر بیش از ۶۱ درصد سبد انرژی سوخت‌های هیدروکربوری کشور را گاز طبیعی تشکیل می‌دهد. ضمن اینکه، رشد غیر متعارف مصرف، ایران را به سومین کشور مصرف‌کننده گاز طبیعی جهان تبدیل کرده است.

جدول ۲- مقایسه منابع و مصارف گاز طبیعی در سالهای ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷

(میلیون متر مکعب)

شرح	میانگین عملکرد تا پایان اسفند ۱۳۸۶	میانگین عملکرد تا پایان اسفند ۱۳۸۷	تغییرات (درصد)
برداشت از منابع داخلی	۳۶۲/۰	۳۹۳/۵	+۸/۷
واردات گاز طبیعی	۱۶/۸	۱۹/۲	+۱۴/۳
گاز تحویلی به خطوط انتقال	۳۶۴/۰	۳۹۰/۳	+۷/۲
مصارف نیروگاهها	۱۰۱/۰	۱۱۷/۱	+۱۵/۹
مصارف صنایع عمده	۴۵/۲	۵۵/۱	+۲۱/۹
مصارف صنایع غیر عمده	۳۳/۹	۳۴/۵	+۱/۸
مصارف خانگی و تجاری	۱۵۵/۰	۱۵۵/۳	+۰/۲
جمع مصارف گازسانی	۳۳/۶	۳۶/۲	+۷/۷
صادرات گاز طبیعی	۱۵/۴	۱۲/۹	-۱۶/۲
تزریق به مخازن	۷/۴	۱۰/۶	+۴۳/۲

مأخذ: مدیریت گازسانی، خرداد ۱۳۸۸

دانش و تغییرات بنیادی است، در شرایط رقابتی و تکامل بهبود سیاست‌های مربوط در این زمینه را فراهم سازند. سرمایه‌گذاری خارجی، با ورود تکنولوژی مدرن همراه است و در بخش نفت و گاز، تکنولوژی پیشرفته در همه بخش‌های آن حائز اهمیت ویژه‌ای است. کاربرد تکنولوژی پیشرفته در صنایع نفت و گاز باعث کاهش هزینه‌ها و افزایش بهره‌وری و رشد تولیدات این بخش می‌شود. بحث اصلی در بحث تکنولوژی صنایع نفت و گاز، عامل کلیدی ابداع تکنولوژی است. نظام تجاری در سازمان‌های جهانی نظارت، بر پایه تجارت آزاد و حذف محدودیت‌ها بنا شده است و در چنین شرایطی تجارت و توسعه مکمل یکدیگرند. وضع و اجرای موافقتنامه‌های متعدد تجاری از سوی کشورهای پایه‌گذار سازمان جهانی تجارت - که عمدتاً صنعتی و پیشرفته هستند - سودهای کلان تجاری حاصل از تجارت آزاد را نصیب آنها کرده و به انباشت سرمایه انجامیده است. شرایط رقابتی شدید و بازار جهانی، شرکت‌های عظیم را وادار کرده تا دست به تحرك سرمایه به سوی مناطقی بزنند که دارای مزیت نسبی بیشتر برای تولید ارزاتر باشد (از جمله نیروی کار و منابع اولیه ارزاتر و فراوانتر). کاربرد تکنولوژی پیشرفته در صنایع جهانی منجر به تولید جهانی با قیمت‌های بسیار پایین و انبوه شده است. نتیجه این که؛ کشورهایی که بازیگران اصلی جهانی شدن و سازمان جهانی تجارت هستند، حداکثر منافع را کسب می‌کنند و کشورهای در حال توسعه و عقب مانده - که عموماً تازه به این سازمان پیوسته و با در حال پیوستن هستند - بیشترین خسارت از این قوانین می‌بینند. اما، این به آن معنی نیست که موافقتنامه‌های سازمان جهانی تجارت هیچ کمکی به کشورهای در حال توسعه نکرده است. قوانینی برای کشورهای در حال توسعه نیز در گردهم‌آوردی بهره‌مندی از مزایای عضویت در سازمان تجارت جهانی تا حد زیادی بستگی به شرایط و بسترسازیهایی مناسب و برنامه‌ریزی برای آن دارد. جهانی شدن، به‌عنوان فرایندی رو به جلو و اجتناب‌ناپذیر، مطرح است و رقابت تنگاتنگ در عرصه انرژی و بویژه نفت و گاز - که حاصل جهانی شدن اقتصاد است - منجر به تجدید ساختار در صنایع نفت و گاز شده،

ضعیف استفاده می‌شود و حضور کم‌رنگی در این خصوص در بازارهای بین‌المللی داریم و اگر به بحث تزریق بیندیشیم، خواهیم دید که با توجه به فنی و مهندسی بودن این موضوع - در ارتباط با چگونگی رفتار چاه‌های نفت و لزوم تزریق گاز یا آب و یا امکانات دیگر جهت بالا بردن ظرفیت تولید نفت خام و صادرات آن - و با توجه به قیمت روزافزون نفت، آیا اگر نفت را با همان میزان که صادر شده است، از نظر اقتصادی بهینه بوده یا اینکه بازار اجازه صادرات می‌دهد یا اینکه اضافه تولید نیاز بوده و نبود گاز مانع آن شده و یا اینکه تزریق گاز طبیعی به مخازن نفت و نگهداری آن در جهت آینده‌نگری و استفاده در آینده می‌تواند مشکل‌گشا باشد. براساس ارزیابی‌های اقتصادی انجام شده توسط پژوهشگران، اختصاص گاز به بخش پتروشیمی، بیشترین ارزش افزوده را برای گاز ایجاد می‌کند و انتقال به صورت LNG، بعد از انتقال گاز از طریق خط لوله برای مصرف داخلی و یا صادرات، بیشترین ارزش افزوده را ایجاد می‌کند. صنعت نفت و گاز ایران در فرایند جهانی شدن خود باید بتواند هماهنگ با صنایع مشابه در دیگر کشورهای منطقه و جهان، به گونه‌ای طبیعی رشد و گسترش یابد، موانع موجود بر سر راه تنوع تولید فرآورده‌ها و محصولات مربوط به صنایع پایین‌دستی و بالادستی آن برطرف شود، قدرت رقابت‌پذیری آن، از طریق جلب و جذب سرمایه و تکنولوژی خارجی، افزایش یابد و به نحوی فزاینده با بازار بین‌المللی ارتباط نزدیک و مستقیم برقرار سازد (صدیقی، ۱۳۸۸).

اثرات جهانی شدن اقتصاد در صنایع نفت و گاز را در سه مورد می‌توان خلاصه کرد:

- ۱- جهانی شدن و تغییر ساختار صنایع نفت و گاز
 - ۲- تأثیر منابع مالی بر صنایع نفت و گاز، که یکی از جوه مهم جهانی شدن اقتصاد است
 - ۳- گسترش تکنولوژی مدرن و پیشرفت سریع ارتباطات، که یکی از نمودهای جهانی شدن به‌شمار می‌رود.
- برای دستیابی به اهداف بالا، باید آماده‌سازی بستر جدید برای ارتباط با اقتصاد جهانی که همراه رشد سریع

است.

۵- روش شناسی پژوهش

۵-۱- روش تحقیق

این تحقیق، از نظر هدف کاربردی است و آگاهیهای مورد نیاز در ارتباط با سازمان تجارت جهانی (WTO) را از زاویه صنعت گاز بررسی می کند و توسعه می دهد؛ از نظر روش جمع آوری داده ها برای آزمون فرضیه ها، تحقیق توصیفی است.

۵-۲- جامعه، نمونه و ابزار گردآوری اطلاعات

جامعه آماری این پژوهش؛ خبرگان وزارت نفت و گاز آشنا با وضعیت موجود شرکت ملی گاز و سازمان تجارت جهانی است، که با مشورت هایی که با متخصصان این وزارتخانه شد، ۲۸۶ نفر انتخاب شدند. نمونه لازم، از بین این جامعه، از طریق نمونه گیری تصادفی طبقه بندی - که در بین روشهای تصادفی کارآمدترین است - انتخاب شد. طبق این روش، جامعه مورد تحقیق، ابتدا به طبقات جداگانه تقسیم می شود که افراد هر طبقه دارای صفات و ویژگیهای مشترکی هستند. سپس، از هر طبقه یک نمونه تصادفی ساده گرفته می شود که برای انتخاب نمونه در این تحقیق به همین شیوه عمل شده است. بدین ترتیب؛ افراد جامعه در چهار طبقه قرار گرفته و از هر طبقه نمونه گیری تصادفی ساده انجام شده است. فرمول آماری زیر برای تعیین حجم نمونه مورد استفاده قرار گرفته است:

$$n = \frac{Nz^2 pq}{(N-1)d^2 + z^2 pq}$$

که در آن:

Z = ضریب اطمینان ۹۵٪، d = دقت برآورد یا حداکثر خطای قابل قبول، N = تعداد افراد موجود در جامعه، P = نسبت موفقیت و $1-p=q$. به این ترتیب؛ تعداد نمونه، به صورت زیر محاسبه شده است:

$$n = \frac{286 \times (1.96)^2 \times 0.5 \times 0.5}{285 - (0.05)^2 + (1.96)^2 \times 0.5 \times 0.5} = 164$$

پس از تعیین حجم نمونه کل $n=164$ ، مرحله بعدی تعیین حجم نمونه در هر طبقه است. حجم نمونه برای

که خود شامل خصوصی سازی، ادغامها، تغییر مقررات، تجدید ساختار سازمانی و اداری شرکتهاى مرتبط و... است. آنچه مسلم است رقابت در بخش نفت و گاز در فرایند جهانی شدن پیچیده تر و شدیدتر خواهد شد. دولتها و سرمایه گذاران در امر انرژی، باید از نیروهای عظیمی که باعث بروز این تغییرات می شوند، آگاهی یابند.

صنایع نفت و گاز باید سعی در ایجاد مزیت رقابتی کنند. عوامل مهمی که در این مورد مطرح است، عبارتند از: مقیاس فعالیت، تکنولوژی، نیروی انسانی، تشکیلات، مشارکتها، شهرت و مدیریت ریسک. عوامل یادشده نشان می دهد که موفقیت در صنعت نفت و گاز آسان نیست و هر شرکتی در آینده قادر نخواهد بود که به موفقیت دست یابد و آینده صنایع نفت و گاز بسیار رقابتی بوده و فقط موفقترین شرکتها قادر به ادامه فعالیت و تداوم آن خواهند بود. (امامی میبیدی و علمی، ۱۳۸۸)

۶- فرضیه های پژوهش

۱- ویژگیهای صنایع مرتبط و پشتیبان صنعت گاز کشور، به عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی این صنعت در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی (WTO) مطرح است.

۲- ویژگیهای نهاده ها و عوامل تولید صنعت گاز کشور به عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی این صنعت در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی (WTO) مطرح است.

۳- شرایط تقاضای داخلی و بین المللی صنعت گاز به عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی این صنعت در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی (WTO) مطرح است.

۴- استراتژی، ساختار و رقابت پذیری حاکم بر صنعت گاز کشور، به عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی این صنعت، در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی (WTO) مطرح است.

۵- سیاستهای داخلی و بین المللی دولت به عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی صنعت گاز کشور در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی (WTO) مطرح

گزینه‌ی لیکرت و این گزینه‌ها کیفی است، برای آزمون فرضیه‌های آنها، به شرح زیر به کمی تبدیل می‌شوند.

گزینه	امتیاز
کاملاً مخالفم	۱
مخالفم	۲
تا حدی مخالفم	۳
موافقم	۴
کاملاً موافقم	۵

۳-۵- روایی و پایایی پرسشنامه

در تعیین روایی پرسشنامه این پژوهش، از روش «روایی محتوا» استفاده شده است. روایی محتوا اطمینان می‌دهد که ابزار مورد نظر به تعداد کافی پرسشهای مناسب برای اندازه‌گیری مفهوم مورد سنجش را دارد. در این پژوهش، پرسشهای پرسشنامه متناسب با مبانی نظری و موارد مشابه هر کدام از متغیرها طراحی شده و سپس با توزیع آن بین صاحب نظران، کارشناسان و استادان مرتبط با موضوع، پرسشهای نامفهوم و غیرمرتبط؛ تعدیل یا حذف شد و با پیشنهادها و ارایه شده، پرسشهایی نیز اضافه شد. پرسشنامه اصلی، بعد از این مرحله تدوین و توزیع شد. بنابراین، پرسشها از نظر

هر طبقه به روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی و با تخصیص متناسب، به دست می‌آید. حجم نمونه در هر طبقه به صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$n_h = \frac{N_h}{N} \times n$$

که در آن: n_h = حجم نمونه در هر طبقه، N = حجم کل جامعه، N_h = حجم کل نمونه و n = حجم نمونه در هر طبقه است. نتیجه آن برای هر طبقه، به شرح نگاره جدول (۳) است.

لذا، حجم نمونه آماری در این تحقیق ۱۶۴ نفر است. لازم به ذکر است که در این پژوهش، ارزش پاسخهای تمامی پاسخ‌دهندگان مساوی در نظر گرفته می‌شود.

روش جمع‌آوری داده‌های تحقیق، به منظور آزمون فرضیات، آمارگیری نمونه‌ای است و ابزار مورد استفاده برای گردآوری داده‌ها پرسشنامه، کتابخانه، اسناد و مدارک و مصاحبه با برخی کارشناسان و صاحب نظران بوده است که هر کدام از این ابزار برای قسمتی از کار و جمع‌آوری داده‌های خاصی به کار رفته‌اند. اما، پایه کار بر اساس پرسشنامه‌ی است که در بین اعضای جامعه آماری توزیع شده است. برای کمی کردن اطلاعات پرسشنامه، از طیف پنج گزینه‌ی لیکرت استفاده شده و با توجه به اینکه پرسشنامه مورد استفاده از نوع پنج

جدول ۳- توزیع نمونه آماری پژوهش

گروه‌های جامعه آماری کارشناسان وزارت نفت آشنا با WTO	حجم جامعه	حجم نمونه	درصد
شرکت ملی گاز ایران	۱۰۴	۵۹	۳۶/۵۰
شرکت صادرات گاز ایران	۵۳	۳۱	۱۸/۵۰
مدیریت بازرگانی و فروش شرکت ملی گاز ایران	۸۹	۵۱	۳۱/۰
امور بین‌الملل وزارت نفت	۴۰	۲۳	۱۴/۰
جمع کل	۲۸۶	۱۶۴	۱۰۰/۰

جدول ۲- متغیرهای پژوهش

شماره فرضیه	متغیرهای مستقل	معیارهای سنجش
۱	ویژگیهای صنایع مرتبط و پشتیبان	<p>۱- عدم هماهنگیهای لازم بین شرکتهای داخلی فعال در صنایع وابسته و پشتیبان</p> <p>۲- تحریم ایران توسط کشورهای دارای فناوری بالا</p> <p>۳- کیفیت پایین تجهیزات ساخته شده توسط تأمین کنندگان داخلی</p> <p>۴- عدم دسترسی به فناوری روز جهت ارتقای فرایندهای کهنه و قدیمی تولید، به منظور کاهش قیمت تمام شده محصولات</p> <p>۵- هزینههای بالای صادرات گاز مایع و میعانات گازی از طریق کشتی</p> <p>۶- وجود رابطه ضعیف بین فعالتهای اصلی شرکت (فعالتهای ارزش افزا) و فعالتهای پشتیبان (که برای آماده سازی فعالتهای اصلی انجام می شود)</p>
۲	ویژگیهای نهادهها و عوامل تولید	<p>۱- عدم برخورداری از نیروی ماهر و متخصص در این صنعت در مقایسه با رقبا</p> <p>۲- کمبود امکانات تحقیقاتی و دانشگاهی مرتبط (عدم توجه کافی به تحقیق، توسعه و نوآوری مرتبط)</p> <p>۳- فقدان زیرساختهای فیزیکی مناسب (از قبیل خطوط انتقال گاز) برای عرضه گسترده گاز طبیعی در بازارهای داخلی و بین المللی</p> <p>۴- عدم بستر مناسب در این صنعت برای سرمایه گذاری بخش خصوصی</p> <p>۵- عدم توجه به ارتقای کیفی نیروی انسانی</p> <p>۶- هزینههای بالای ایجاد زیرساختهای مورد نیاز برای صادرات گاز، از قبیل خطوط لوله</p> <p>۷- موقعیت جغرافیایی نامناسب کشور، از حیث دسترسی به بازارهای اصلی مصرف گاز مانند اروپا</p>
۳	شرایط تقاضای داخلی و بین المللی	<p>۱- رشد تقاضای داخلی برای گاز طبیعی و اثر آن بر توان رقابتی این صنعت برای صادرات</p> <p>۲- نبود الگوی مناسب برای پیش بینی رشد تقاضا در بازار داخلی</p> <p>۳- رشد روزافزون تقاضای بین المللی برای گاز طبیعی</p> <p>۴- قدرت بالای چانه زنی خریداران بین المللی گاز طبیعی</p> <p>۵- عدم توانایی شرکت ملی گاز در جلب رضایت مشتریان بین المللی</p>
۴	استراتژی، ساختار و رقابت	<p>۱- ساختارهای اداری نامناسب برای حضور در بازار رقابتی (سیستم سنتی مدیریت)</p> <p>۲- عدم شناخت مزیتهای رقابتی این صنعت جهت بهره گیری از آنها</p> <p>۳- عدم تمایل مدیران صنعت گاز کشور برای حضور در بازار جهانی</p> <p>۴- قدرت چانه زنی پایین این صنعت جهت تأمین تجهیزات مورد نیاز خود</p> <p>۵- تهدید انرژیهای جایگزین گاز طبیعی</p> <p>۶- بالا بودن قیمت گاز تولیدی کشور نسبت به رقبای بین المللی</p> <p>۷- عدم توجه به سیستم پرداخت بر مبنای ارزش کار برای افزایش بهره وری نیروی کار</p>
۵	سیاستهای داخلی و بین المللی دولت	<p>۱- ضعف روابط بین المللی ایران با سایر کشورها (عدم ثبات سیاسی کشور)</p> <p>۲- عدم حمایت کافی دولت از سرمایه گذاری خارجی (تأمین مالی خارجی)</p> <p>۳- کندی اجرای برنامه های خصوصی سازی</p> <p>۴- عدم حمایت دولت از شرکتهای داخلی در جهت جهانی شدن</p> <p>۵- عدم استفاده از دیپلماسی انرژی و مذاکرات لازم جهت سرعت بخشیدن به تولید و صادرات</p> <p>۶- عدم تطابق قوانین و مقررات دولتی با قوانین و مقررات سازمان تجارت جهانی</p>

محتوایی دارای روایی است.

در این تحقیق، برای تعیین قابلیت اعتماد (پایایی) نتایج از روش آلفای کرونباخ (Cronbach's α) استفاده شده است. آلفای کرونباخ از رابطه زیر به دست می آید.

$$r_a = \frac{J}{J-1} \left(1 - \frac{\sum S_j^2}{S^2} \right)$$

که در آن:

J: تعداد پرسشها، S_j^2 : واریانس زیر آزمون Zام، S^2 :

واریانس کل آزمون

جهت اطمینان از پایایی آزمون به کار رفته در این پژوهش، آلفای کرونباخ سوالات پرسشنامه، با استفاده از نرم افزار SPSS محاسبه شده، که مقدار آن ۰.۸۲۴٪ به دست آمده است. با توجه به نتایج حاصل از محاسبه پایایی آزمون، مقادیر پایایی به دست آمده برای کل مقیاس بیانگر پایایی مناسب ابزار است.

۵-۴- روش تجزیه و تحلیل داده ها و آزمون فرضیات

به منظور آزمون فرضیات تحقیق، از روشهای موجود در آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. ابتدا، داده هایی که از پرسشنامه ها جمع آوری شده، در جدول آماری خلاصه شده، سپس، برخی از شاخصهای گرایش به مرکز و پراکندگی محاسبه شده است، پس از توصیف مشخصه نمونه مورد بررسی و طبقه بندی و خلاصه کردن داده های آمارهای نمونه، محاسبه و سپس اقدام به برآورد پارامترهای جامعه مورد بررسی شده است. از آمار توصیفی جهت توصیف متغیرهای جمعیت شناختی، سوالات پرسشنامه و متغیرهای اصلی تحقیق استفاده شده است.

۵-۵- نحوه داوری و آزمون مدل

در این بخش، به منظور توصیف ویژگیهای نمونه، ابتدا داده های جمع آوری شده، با استفاده از شاخصهای آمار توصیفی، خلاصه و طبقه بندی می شود، سپس با استفاده از شاخصهای آمار استنباطی (آزمون t استیودنت) به تأیید یا رد فرضیات می پردازیم و از این طریق، نتایج مشاهدات نمونه انتخابی، به جامعه تعمیم داده می شود. همچنین، به منظور تلخیص داده های آمار

توصیفی متغیرهای جمعیت شناختی، سوالات پرسشنامه و متغیرهای اصلی تحقیق به تفکیک آمده است. با توجه به اینکه سوالات پرسشنامه این تحقیق، بر اساس مقیاس لیکرت از ۱ تا ۵ درجه بندی شده است، عدد ۳ به عنوان حد وسط، یا میانگین، در نظر گرفته می شود، از اینرو، میانگین پاسخهای سوالاتی که رقمی بالاتر از عدد ۳ را نشان دهد، بیانگر این است که شاخص مربوط به این سوال، به عنوان یکی از موانع مزیت رقابتی صنعت گاز کشور در صورت الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی مطرح است. بنابراین، میانگین پاسخهای بیشتر از ۳؛ به معنی تأیید آن عامل از طرف پاسخ دهندگان به عنوان موانع مزیت رقابتی شرکت ملی گاز در سطح بین المللی است، یعنی، فرضیه H_1 پذیرفته شده و فرضیه H_0 رد می شود. اما، کوچکتر یا مساوی بودن این میانگین از عدد ۳، به معنی موافق نبودن پاسخ دهندگان با آن عامل به عنوان مانع مزیت رقابتی شرکت ملی گاز در سطح بین المللی است، یعنی، فرضیه H_1 رد می شود و فرضیه H_0 پذیرفته می شود.

۵-۶- تجزیه و تحلیل فرضیات پژوهش

الف- تجزیه و تحلیل فرضیه شماره ۱: (ویژگیهای صنایع مرتبط و پشتیبان صنعت گاز کشور، به عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی این صنعت در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی مطرح است):

H_0 : ویژگیهای صنایع مرتبط و پشتیبان صنعت گاز کشور، به عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی این صنعت در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی مطرح نیست.

H_1 : ویژگیهای صنایع مرتبط و پشتیبان صنعت گاز کشور، به عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی این صنعت در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی مطرح است.

در جدول (۵) و همچنین جداول مشابه بعدی، میانگین پاسخهای بیشتر از ۳، به معنی تأیید آن عامل از طرف پاسخ دهندگان به عنوان موانع مزیت رقابتی شرکت ملی گاز در سطح بین المللی است و کوچکتر یا مساوی بودن این میانگین با عدد ۳، به معنی موافق نبودن

جدول ۵- خلاصه محاسبات مربوط پرسشهای فرضیه شماره (۱)

شماره سوال در پرسشنامه	موانع مزیت رقابتی شرکت ملی گاز ایران در سطح بین المللی در صورت پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی	میانگین پاسخها	انحراف معیار	واریانس
۱	عدم هماهنگیهای لازم بین شرکتهای داخلی فعال در صنایع وابسته و پشتیبان	۴/۱۵	۰/۸۲۰	۰/۶۷۳
۲	تحریم ایران توسط کشورهای دارای فناوری بالا	۴/۳۴	۰/۷۷۷	۰/۶۰۳
۳	کیفیت پایین تجهیزات ساخته شده توسط تأمین کنندگان داخلی	۴/۰۳	۰/۸۴۱	۰/۷۰۷
۴	عدم دسترسی به فناوری روز جهت ارتقای فرایندهای کهنه و قدیمی تولید به منظور کاهش قیمت تمام شده محصولات	۴/۰۳	۰/۹۱۸	۰/۸۴۳
۵	هزینههای بالای صادرات گاز مایع و میعانات گازی از طریق کشتی	۳/۸۶	۰/۹۰۸	۰/۸۲۴
۶	وجود رابطه ضعیف بین فعالیتهای اصلی شرکت (فعالتهای ارزش افزا) و فعالتهای پشتیبان (که برای آماده سازی فعالیتهای اصلی انجام می شود)	۳/۸۸	۰/۷۷۳	۰/۵۹۷

گاز از لحاظ «ویژگیهای صنایع مرتبط و پشتیبان» از مزیت رقابتی بسیار ضعیفی برخوردار است.

ب- تجزیه و تحلیل فرضیه شماره ۲: (ویژگیهای نهادهها و عوامل تولید صنعت گاز کشور، به عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی این صنعت در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی مطرح است):

H₀: ویژگیهای نهادهها و عوامل تولید صنعت گاز کشور، به عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی این صنعت در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی مطرح نیست.

H₁: ویژگیهای نهادهها و عوامل تولید صنعت گاز

پاسخ دهندگان با آن عامل به عنوان مانع مزیت رقابتی شرکت ملی گاز در سطح بین المللی است.

نتایج آزمون t (One Sample T-test) با استفاده از نرم افزار SPSS برای «ویژگیهای صنایع مرتبط و پشتیبان صنعت گاز کشور» در جدول (۶) به طور خلاصه نشان داده شده است.

سؤالات ۱، ۲، ۳، ۴، ۵ و ۶، به عنوان موانع مزیت رقابتی این صنعت به شمار می روند و هیچکدام از سؤالهای مربوط به این فرضیه، به عنوان عوامل مزیت رقابتی این صنعت به شمار نمی روند. لذا، با توجه به بالا بودن میانگین به دست آمده، می توان گفت؛ شرکت ملی

جدول ۶- نتایج آزمون t (One Sample T- test) برای شاخص

«ویژگیهای صنایع مرتبط و پشتیبان صنعت گاز کشور»

تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار میانگین	t استودنت	درجه آزادی	سطح معنی دار	اختلاف میانگین	بازه فاصله اطمینان ۹۵٪	
								حد بالا	حد پایین
۱۵۵	۴/۳۶۲۴	۰/۴۶۲۶	۰/۳۷۱۶	۳۶/۶۶۷	۱۵۴	۰/۰۰۰	۱/۳۶۲۴	۱/۴۳۵۸	۱/۲۸۹۰

تقاضای داخلی و بین‌المللی صنعت گاز، به‌عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی این صنعت در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی مطرح است):

H۰: شرایط تقاضای داخلی و بین‌المللی صنعت گاز، به‌عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی این صنعت در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی مطرح نیست.

H۱: شرایط تقاضای داخلی و بین‌المللی صنعت گاز، به‌عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی این صنعت در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی مطرح است.

نتایج آزمون t (One Sample T- test)، با استفاده از نرم‌افزار SPSS برای «شرایط تقاضای داخلی و

کشور، به‌عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی این صنعت در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی مطرح است.

نتایج آزمون t (One Sample T-test) با استفاده از نرم‌افزار SPSS برای «ویژگیهای نهاده‌ها و عوامل تولید صنعت گاز کشور» در جدول (۸) به‌طور خلاصه نشان داده شده است.

سوالات ۷، ۸، ۱۱، ۱۰، ۹ و ۱۲، به‌عنوان موانع مزیت رقابتی و سوال ۱۳، به‌عنوان یکی از عوامل مزیت رقابتی این صنعت به‌شمار می‌رود.

پ- تجزیه و تحلیل فرضیه شماره ۳: (شرایط

جدول ۷- خلاصه محاسبات مربوط به سوالات فرضیه شماره ۲

شماره سوال در پرسشنامه	موانع مزیت رقابتی شرکت ملی گاز ایران در سطح بین‌المللی در صورت پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی	میانگین پاسخها	انحراف معیار	واریانس
۷	عدم برخورداری از نیروی ماهر و متخصص در این صنعت در مقایسه با رقبای	۳/۵۹	۱/۱۵۵	۱/۳۳۴
۸	کمبود امکانات تحقیقاتی و دانشگاهی مرتبط (عدم توجه کافی به تحقیق، توسعه و نوآوری مرتبط)	۳/۹۵	۰/۸۲۸	۰/۶۸۶
۹	فقدان زیرساختهای فیزیکی مناسب (از قبیل خطوط انتقال گاز) برای عرضه گسترده گاز طبیعی در بازارهای داخلی و بین‌المللی	۳/۹۰	۰/۹۱۳	۰/۸۳۳
۱۰	عدم بستر مناسب در این صنعت برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی	۴/۰۱	۰/۹۴۷	۰/۸۹۶
۱۱	عدم توجه به ارتقای کیفی نیروی انسانی	۴/۱۲	۰/۹۰۰	۰/۸۱۰
۱۲	هزینه‌های بالای ایجاد زیرساختهای مورد نیاز برای صادرات گاز، از قبیل خطوط لوله	۳/۸۹	۱/۰۳۶	۱/۰۷۲
۱۳	موقعیت جغرافیایی نامناسب کشور از حیث دسترسی به بازارهای اصلی مصرف گاز، مانند اروپا	۲/۰۹	۱/۰۲۲	۱/۰۴۴

جدول ۸- نتایج آزمون t (One Sample T- test) برای شاخص

«ویژگیهای نهاده‌ها و عوامل تولید صنعت گاز کشور»

تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار میانگین	استوندت	درجه آزادی	سطح معنی‌دار	اختلاف میانگین	
							حد بالا	حد پایین
۱۵۵	۳/۵۲۵۵	۰/۴۶۲۱	۰/۳۷۱۱	۱۴/۴۲۸	۱۵۴	۰/۰۰	۰/۵۲۵۵	۰/۶۰۸۸
							بازه فاصله اطمینان ۹۵٪	
							حد پایین	
							۰/۴۶۲۲	

جدول ۹- خلاصه محاسبات مربوط به سوالات فرضیه شماره ۳

شماره سوال در پرسشنامه	موانع مزیت رقابتی شرکت ملی گاز ایران در سطح بین المللی در صورت پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی	میانگین پاسخها	انحراف معیار	واریانس
۱۴	رشد تقاضای داخلی برای گاز طبیعی و اثر آن بر توان رقابتی این صنعت برای صادرات	۳/۸۳	۰/۹۲۰	۰/۸۴۶
۱۵	نیود الگوی مناسب برای پیش بینی رشد تقاضا در بازار داخلی	۳/۹۲	۰/۹۲۶	۰/۸۵۷
۱۶	رشد روزافزون تقاضای بین المللی برای گاز طبیعی	۳/۸۸	۱/۰۸۱	۱/۱۶۷
۱۷	قدرت بالای چانه زنی خریداران بین المللی گاز طبیعی	۳/۷۵	۰/۸۸۵	۰/۷۸۴
۱۸	عدم توانایی شرکت ملی گاز در جلب رضایت مشتریان بین المللی	۴/۰۲	۰/۸۹۳	۰/۷۹۸

جدول ۱۰- نتایج آزمون t (One Sample T- Test) برای شاخص

«شرایط تقاضای داخلی و بین المللی صنعت گاز»

تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار میانگین	t استودنت	درجه آزادی	سطح معنی دار	اختلاف میانگین	بازه فاصله اطمینان ۹۵٪	
								حد بالا	حد پایین
۱۵۵	۳/۸۸	۰/۵۸۱۸	۰/۰۴۶۷	۱۸/۸۳۱	۱۵۴	۰/۰۰	۰/۸۸۰۰	۰/۹۷۲۳	۰/۷۸۷۸

جدول ۱۱- خلاصه محاسبات مربوط به سوالات فرضیه شماره ۴

شماره سوال در پرسشنامه	موانع مزیت رقابتی شرکت ملی گاز ایران در سطح بین المللی در صورت پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی	میانگین پاسخها	انحراف معیار	واریانس
۱۹	ساختارهای اداری نامناسب برای حضور در بازار رقابتی (سیستم سستی مدیریت)	۴/۳۳	۰/۶۸۵	۰/۴۶۹
۲۰	عدم شناخت مزیت های رقابتی این صنعت جهت بهره گیری از آنها	۳/۴۱	۱/۰۳۰	۱/۰۶۱
۲۱	عدم تمایل مدیران صنعت گاز کشور برای حضور در بازار جهانی	۳/۸۶	۱/۰۴۱	۱/۰۸۴
۲۲	قدرت چانه زنی پایین این صنعت جهت تأمین تجهیزات مورد نیاز خود	۴/۰۱	۰/۹۳۳	۰/۸۷۰
۲۳	تهدید انرژی های جایگزین گاز طبیعی	۲/۶۲	۱/۲۰۸	۱/۴۵۸
۲۴	بالا بودن قیمت گاز تولیدی کشور نسبت به رقبای بین المللی	۲/۳۷	۱/۰۵۲	۱/۱۰۶
۲۵	عدم توجه به سیستم پرداخت بر مبنای ارزش کار برای افزایش بهره وری نیروی کار	۴/۱۵	۰/۷۲۸	۰/۵۳۰

جدول ۱۲- نتایج آزمون t (One Sample T- test) برای شاخص

«استراتژی، ساختار و رقابت پذیری حاکم بر صنعت گاز کشور»

تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار میانگین	t استودنت	درجه آزادی	سطح معنی دار	اختلاف میانگین	بازه فاصله اطمینان ۹۵٪	
								حد بالا	حد پایین
۱۵۵	۳/۶۵۰۷	۰/۸۸۰۰	۰/۰۴۰۸	۱۵/۹۶	۱۵۴	۰/۰۰	۰/۶۵۰۷	۰/۷۳۱۳	۰/۵۷۰۱

بین‌المللی صنعت گاز» در جدول (۱۰) به طور خلاصه نشان داده شده است.

بنابراین، می‌توان گفت؛ سؤالات ۱۴، ۱۵، ۱۷، ۱۶ و ۱۸، به‌عنوان موانع مزیت رقابتی محسوب می‌شوند و نیز صنعت گاز کشور از این بعد دارای مزیت رقابتی نیست.

ت - تجزیه و تحلیل فرضیه شماره ۴: (استراتژی، ساختار و رقابت‌پذیری حاکم بر صنعت گاز کشور، به‌عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی این صنعت در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی مطرح است):
H۰: استراتژی، ساختار و رقابت‌پذیری حاکم بر صنعت گاز کشور، به‌عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی این صنعت در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی مطرح نیست.

H۱: استراتژی، ساختار و رقابت‌پذیری حاکم بر صنعت گاز کشور، به‌عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی این صنعت در الحاق ایران به سازمان تجارت

جهانی مطرح است.

نتایج آزمون t (One Sample T- test)، با استفاده از نرم‌افزار SPSS برای «استراتژی، ساختار و رقابت‌پذیری حاکم بر صنعت گاز کشور» در جدول (۱۲) به‌طور خلاصه نشان داده شده است.

سؤالات ۲۰، ۲۱، ۲۲ و ۲۵، به‌عنوان موانع مزیت رقابتی و سوال‌های ۲۳ و ۲۴، به‌عنوان عامل مزیت رقابتی این صنعت به‌شمار می‌روند.

ث - تجزیه و تحلیل فرضیه شماره ۵: (سیاست‌های داخلی و بین‌المللی دولت، به‌عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی صنعت گاز کشور در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی مطرح است):

H۰: سیاست‌های داخلی و بین‌المللی دولت، به‌عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی صنعت گاز کشور در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی مطرح نیست.

H۱: سیاست‌های داخلی و بین‌المللی دولت، به‌عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی صنعت گاز کشور در

جدول ۱۳- خلاصه محاسبات مربوط به سؤالات فرضیه شماره ۵

شماره سوال در پرسشنامه	موانع مزیت رقابتی شرکت ملی گاز ایران در سطح بین‌المللی در صورت پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی	میانگین پاسخها	انحراف معیار	واریانس
۲۶	ضعف در روابط بین‌المللی ایران با سایر کشورها (عدم ثبات سیاسی کشور	۴/۴۷	۰/۷۶۷	۰/۵۸۸
۲۷	عدم حمایت کافی دولت از سرمایه‌گذاری خارجی (تامین مالی خارجی)	۴/۱۸	۰/۷۷۴	۰/۵۹۹
۲۸	کند بودن اجرای برنامه‌های خصوصی‌سازی	۴/۲۸	۰/۷۵۲	۰/۵۶۵
۲۹	عدم حمایت دولت از شرکتهای داخلی در جهت جهانی شدن	۴/۳۲	۰/۸۰۴	۰/۶۴۶
۳۰	عدم استفاده از دیپلماسی انرژی و مذاکرات لازم جهت سرعت بخشیدن به تولید و امر صادرات	۴/۳۵	۰/۷۰۸	۰/۵۰۱
۳۱	عدم تطابق قوانین و مقررات دولتی با قوانین و مقررات سازمان تجارت جهانی	۴/۵۷	۰/۶۴۵	۰/۴۱۶

جدول ۱۴- نتایج آزمون t (One Sample T- test) برای شاخص

«سیاست‌های داخلی و بین‌المللی دولت»

تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار میانگین	استودنت t	درجه آزادی	سطح معنی‌دار	اختلاف میانگین	بازه فاصله اطمینان ۹۵٪	
								حد بالا	حد پایین
۱۵۵	۴/۰۴۴۸	۰/۴۸۳۵	۰/۰۳۸۸	۲۶/۹۹۶	۱۵۴	۰/۰۰	۱/۰۴۸۴	۱/۱۲۵۱	۰/۹۷۱۷

۸- نتیجه گیری و سخن پایانی

نتایج و پیشنهادهای حاصل از این پژوهش، به ترتیب زیر است:

۱- ویژگیهای صنایع مرتبط و پشتیبان صنعت گاز کشور، به عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی این صنعت در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی مطرح است. لذا، جهت بهبود مزیت رقابتی این صنعت، در این بُعد پیشنهاد می شود که همکاری و هماهنگی بین شرکتهای داخلی مرتبط افزایش یابد، در زمینه بهبود کیفیت تجهیزات داخلی سرمایه گذاری شود و به تحقیق و توسعه در زمینه ارتقای فناوری تولید بیشتر توجه شود.

۲- ویژگیهای نهادهها و عوامل تولید صنعت گاز کشور، به عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی این صنعت در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی مطرح است. لذا، جهت بهبود مزیت رقابتی این صنعت، در این بُعد پیشنهاد می شود که این صنعت به بهبود مستمر منابع انسانی توجه ویژهی داشته باشد، رشتههای دانشگاهی مرتبط با حمایت این صنعت در دانشگاههای کشور ایجاد گردد، در ایجاد خطوط لوله جهت آماده سازی و یا تقویت زیرساختهای مناسب برای صادرات گاز به اروپا، چین و هند بیشتر سرمایه گذاری شود و بستر مناسب برای سرمایه گذاری بخش خصوصی در بخشهای مختلف این صنعت مهیا شود.

۳- شرایط تقاضای داخلی و بین المللی صنعت گاز، به عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی این صنعت در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی مطرح است. لذا، جهت بهبود مزیت رقابتی این صنعت، در این بُعد پیشنهاد می شود که الگوی رشد تقاضای داخلی برای گاز طبیعی جهت پیش بینی رشد تقاضا در بازار داخلی مشخص شود. با برپایی نمایشگاههای داخلی و حضور فعال در نمایشگاههای بین المللی فعالیتهای بازاریابی خود را بالا برده و با استفاده از رشد روزافزون تقاضای بین المللی برای گاز طبیعی قدرت چانه زنی خود را جهت انعقاد قراردادهای برد - برد افزایش دهند.

الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی مطرح است. نتایج آزمون t (One Sample T- test)، با استفاده از نرم افزار SPSS برای «سیاستهای داخلی و بین المللی دولت» در جدول (۱۴) به طور خلاصه نشان داده شده است.

سؤالات ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰ و ۳۱، به عنوان موانع مزیت رقابتی محسوب می شوند و نیز صنعت گاز کشور از این زاویه دارای مزیت رقابتی نیست.

۶- مشکلات و محدودیتهای تحقیق

عوامل محدود کننده متعددی در هر کار تحقیقی تأثیر گذار است. در انجام این تحقیق نیز موانع و محدودیتهایی وجود داشت که اهم آنها به طور خلاصه در ذیل آمده است.

- عدم همکاری لازم برخی از مسئولان در ارائه آمار و اطلاعات لازم و طبقه بندی مدارک و اسناد از نظر دسترسی به آنها.

- کمبود منابع علمی، از جمله مجلات تخصصی و مدارک و اسناد مرتبط با موضوع تحقیق.

- جدید بودن موضوع تحقیق و کمبود سوابق تحقیقاتی در زمینه اثرات WTO بر صنایع نفت و گاز

۷- یافته های پژوهش

رتبه بندی اهمیت فرضیه ها و متغیرهای مربوط به آنها، بر اساس آزمونهای کندال و فریدمن به ترتیب جدول های (۱۵) و (۱۶) آمده است.

جدول ۱۵- رتبه بندی فرضیه ها، براساس آزمونهای کندال و فریدمن

فرضیه ها	میانگین رتبه بی
صنایع وابسته و پشتیبان	۴/۴
سیاستهای دولت	۳/۴۶
شرایط تقاضای داخلی و بین المللی	۳/۰۷
استراتژی، ساختار و رقابت پذیری	۲/۲۳
نهاده ها و عوامل تولید	۱/۹

جدول ۱۶ - رتبه‌بندی سوالات پرسشنامه براساس آزمون فریدمن

رتبه	شماره سوال	رتبه‌بندی سوالات پرسشنامه	میانگین رتبه‌ی
۱	۳۱	عدم تطابق قوانین دولتی با قوانین سازمان تجارت جهانی	۲۲/۱۹۳۵۴۸۴
۲	۲۶	عدم ثبات سیاسی کشور	۲۱/۲۳۸۷۰۹۷
۳	۲	تحریم ایران توسط کشورهای دارای فناوری بالا	۲۰
۴	۲۹	عدم حمایت دولت از شرکتهای داخلی	۱۹/۸۳۸۷۰۹۷
۵	۳۰	عدم استفاده از دیپلماسی انرژی	۱۹/۸۳۵۴۸۳۹
۶	۱۹	ساختارهای اداری نامناسب برای حضور در بازار رقابتی	۱۹/۶۰۳۲۲۵۸
۷	۲۸	کند بودن اجرای برنامه‌های خصوصی سازی	۱۹/۰۹۳۵۴۸۴
۸	۲۷	عدم حمایت کافی دولت از سرمایه گذاری خارجی	۱۸/۳۵۴۸۳۸۷
۹	۱	عدم وجود هماهنگی بین شرکتهای وابسته و پشتیبان	۱۸/۱۰۹۶۷۷۴
۱۰	۱۱	عدم توجه به ارتقای کیفی نیروی انسانی	۱۷/۹۳۸۷۰۹۷
۱۱	۲۵	عدم توجه به سیستم پرداخت بر مبنای ارزش کار	۱۷/۶۶۷۷۴۱۹
۱۲	۲۲	قدرت چانه‌زنی پایین این صنعت جهت تأمین تجهیزات	۱۶/۸۳۲۲۵۸۱
۱۳	۱۰	عدم بستر مناسب برای سرمایه گذاری بخش خصوصی	۱۶/۷۵۸۰۶۴۵
۱۴	۴	عدم دسترسی به فناوری روز	۱۶/۷۵۴۸۳۸۷
۱۵	۳	کیفیت پایین تجهیزات ساخته شده توسط تأمین کنندگان داخلی	۱۶/۷۲۲۵۸۰۶
۱۶	۱۸	عدم توانایی شرکت ملی گاز در جلب رضایت مشتریان	۱۶/۷۲۲۵۸۰۶
۱۷	۱۶	رشد روزافزون تقاضای بین‌المللی برای گاز طبیعی	۱۶/۱۳۸۷۰۹۷
۱۸	۱۲	هزینه‌های بالای ایجاد زیرساختهای مورد نیاز برای صادرات گاز	۱۶/۰۳۵۴۸۳۹
۱۹	۸	کمبود امکانات تحقیقاتی و دانشگاهی مرتبط	۱۵/۹۸۳۸۷۱
۲۰	۱۵	نبود الگوی مناسب برای پیش‌بینی رشد تقاضا در بازار داخلی	۱۵/۸۲۹۰۳۲۳
۲۱	۹	فقدان زیرساختهای فیزیکی مناسب برای عرضه گاز در بازارهای داخلی و بین‌المللی	۱۵/۶۵۱۶۱۲۹
۲۲	۲۱	عدم تمایل مدیران صنعت گاز کشور برای حضور در بازار جهانی	۱۵/۶
۲۳	۵	هزینه‌های بالای صادرات گاز مایع و میعانات گازی از طریق کشتی	۱۵/۳۰۳۲۲۵۸
۲۴	۶	رابطه ضعیف بین فعالیتهای اصلی شرکت و فعالیتهای پشتیبان آن	۱۵/۱۰۹۶۷۷۴
۲۵	۱۴	رشد تقاضای داخلی برای گاز طبیعی	۱۴/۸۴۱۹۳۵۵
۲۶	۱۷	قدرت بالای چانه‌زنی خریداران بین‌المللی گاز طبیعی	۱۳/۹۹۶۷۷۴۲
۲۷	۷	عدم برخورداری از نیروی ماهر و متخصص در مقایسه با رقبا	۱۳/۳۵۱۶۱۲۹
۲۸	۲۰	عدم شناخت مزایای رقابتی این صنعت	۱۱/۷۴۵۱۶۱۳
۲۹	۲۳	تهدید انرژیهای جایگزین گاز طبیعی	۷/۸۱۹۳۵۴۸۴
۳۰	۲۴	بالا بودن قیمت گاز تولیدی کشور	۶/۲۷۷۴۱۹۳۵
۳۱	۱۳	موقعیت جغرافیایی نامناسب کشور از حیث دسترسی به بازارهای مصرف گاز	۴/۶۵۱۶۱۲۹

۴- استراتژی، ساختار و رقابت پذیری حاکم بر صنعت گاز کشور، به عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی این صنعت در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی مطرح است. لذا، جهت بهبود مزیت رقابتی این صنعت، در این بُعد پیشنهاد می شود که سیستم سنتی مدیریت شرکت اصلاح گردد، سیستم حقوق و دستمزد بر مبنای ارزش کار جهت افزایش بهره‌وری منابع انسانی را برقرار کند، با حمایت از تولید داخلی قدرت چانه‌زنی خود را جهت تأمین تجهیزات افزایش دهد و در مدیران و کارکنان بخش صادرات گاز، با اعطای پاداشهای مادی حاصل از صادرات گاز جهت افزایش صادرات محصولات گازی انگیزش ایجاد کند.

۵- سیاستهای داخلی و بین‌المللی دولت، به عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی صنعت گاز کشور در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی مطرح است. لذا، جهت بهبود مزیت رقابتی این صنعت، در این بُعد پیشنهاد می شود که در جهت همسازسازی قوانین و مقررات داخلی با قوانین و مقررات سازمان تجارت جهانی اقدامات لازم انجام گیرد، از شرکتهای داخلی در جهت جهانی شدن حمایت شده، در اجرای برنامه خصوصی سازی تسریع شود.

فهرست منابع

الف) فهرست منابع فارسی:

۱. آذربایجانی و شاکری مقدم، «تعیین قدرت رقابت محصولات فولادی و پیش‌بینی تأثیر الحاق ایران به WTO بر روی صنعت فولاد (مورد: مجتمع فولاد مبارک؛ فرصتها و تهدیدها)»، ۱۳۸۲
۲. آل طعمه؛ سید فواد و یوسفی؛ علی اصغر، «بررسی آثار احتمالی پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی بر صنایع نساجی کشور (باقت حلقوی)»
۳. احمدی؛ بهزاد، «مروری بر فرصتها و تهدیدهای اقتصادی ایران در پیوستن به سازمان تجارت جهانی»، بررسیهای بازرگانی، شماره ۲۶، سال ۱۳۸۶
۴. اسدی، مقبل با عرض و خداداد حسینی، «بررسی تأثیر عضویت ایران در سازمان تجارت جهانی بر صادرات محصولات

صنایع غذایی ایران»، پایان‌نامه دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۹

۵. اسکار گالچر، «موافقتنامه عمومی تجارت خدمات سازمان جهانی تجارت و تجارت بین‌الملل خدمات حقوقی»، مترجم؛ کمالی اردکانی؛ مسعود، مجله حقوقی شماره ۳۹، آذر ماه ۱۳۸۷
۶. اقبالی، یزدان پناه و بدرام، «مطالعه اثرات پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی بر وضعیت بازار محصولات برنج»، پایان‌نامه دانشگاه الزهراء، ۱۳۸۵
۷. اکبری و صادقی گوغری، «بررسی موقعیت صنعت مس در صورت الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی»، بررسیهای بازرگانی، شماره ۱۲، سال ۱۳۸۴
۸. بیدآباد؛ بیژن، «آثار عضویت ایران در سازمان تجارت جهانی بر صنعت سیمان»، انتشارات دانشگاه امیرکبیر، جلد سوم، ۱۳۸۳
۹. بومقیم؛ سید جواد، «تجارت بین‌الملل نظریه‌ها و سیاستهای بازرگانی»، انتشارات نشر نی، ۱۳۸۷
۱۰. پیرس، جان و رابینسون. «برنامه‌ریزی و مدیریت استراتژیک» ترجمه خلیلی شورینی، انتشارات یادواره کتاب، ۱۳۸۵
۱۱. تقوی، مهدی، «تجارت بین‌الملل»، تهران: انتشارات سپیدار، ۱۳۶۶
۱۲. جوکار، اسماعیل پور، «بررسی موانع و مشکلات صادرات گاز با استفاده از مدل الماس پورتر»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ملایر، ۱۳۸۷
۱۳. حافظ نیا، محمدرضا، «مقدمه‌یی بر روش تحقیق در علوم انسانی»، تهران: انتشارات سمت، ۱۳۷۷
۱۴. حسنقلی پور، اصلانی و سلامی، «شناسایی و رتبه‌بندی مشکلات و موانع صادرات خودرو کشور»، مجله دانش و توسعه (علمی، پژوهشی)، شماره ۲۳، تابستان ۱۳۸۷
۱۵. خالقی؛ شهلا، «بهینه‌سازی مصرف گاز طبیعی»، شرکت ملی گاز ایران
۱۶. خاندوزی؛ سید احسان «انگاره پورتر در تجارت و رقابت پذیری»، مقالات راهبرد یاس، سال اول، شماره ۴
۱۷. خوارزمی؛ شهیندخت «نگاه پورتر به بنگاه و توسعه اقتصادی»، مجله تدبیر، شماره ۱۱۰
۱۸. دانایی فرد، حسن، و دیگران، «روش شناسی پژوهش کمی در مدیریت: رویکرد جامع»، انتشارات صفار، تهران ۱۳۸۳

۴- استراتژی، ساختار و رقابت پذیری حاکم بر صنعت گاز کشور، به عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی این صنعت در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی مطرح است. لذا، جهت بهبود مزیت رقابتی این صنعت، در این بُعد پیشنهاد می شود که سیستم سنتی مدیریت شرکت اصلاح گردد، سیستم حقوق و دستمزد بر مبنای ارزش کار جهت افزایش بهره‌وری منابع انسانی را برقرار کند، با حمایت از تولید داخلی قدرت چانه‌زنی خود را جهت تأمین تجهیزات افزایش دهد و در مدیران و کارکنان بخش صادرات گاز، با اعطای پاداشهای مادی حاصل از صادرات گاز جهت افزایش صادرات محصولات گازی انگیزش ایجاد کند.

۵- سیاستهای داخلی و بین‌المللی دولت، به عنوان یکی از مهمترین موانع مزیت رقابتی صنعت گاز کشور در الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی مطرح است. لذا، جهت بهبود مزیت رقابتی این صنعت، در این بُعد پیشنهاد می شود که در جهت همسازسازی قوانین و مقررات داخلی با قوانین و مقررات سازمان تجارت جهانی اقدامات لازم انجام گیرد، از شرکتهای داخلی در جهت جهانی شدن حمایت شده، در اجرای برنامه خصوصی سازی تسریع شود.

فهرست منابع

الف) فهرست منابع فارسی:

۱. آذربایجانی و شاکری مقدم، «تعیین قدرت رقابت محصولات فولادی و پیش‌بینی تأثیر الحاق ایران به WTO بر روی صنعت فولاد (مورد: مجتمع فولاد مبارک؛ فرصتها و تهدیدها)»، ۱۳۸۲
۲. آل طعمه؛ سید فواد و یوسفی؛ علی اصغر، «بررسی آثار احتمالی پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی بر صنایع نساجی کشور (باقت حلقوی)»
۳. احمدی؛ بهزاد، «مروری بر فرصتها و تهدیدهای اقتصادی ایران در پیوستن به سازمان تجارت جهانی»، بررسیهای بازرگانی، شماره ۲۶، سال ۱۳۸۶
۴. اسدی، مقبل با عرض و خداداد حسینی، «بررسی تأثیر عضویت ایران در سازمان تجارت جهانی بر صادرات محصولات

- شماره ۷۳، سال ۱۳۸۵
۳۲. صدیقی؛ کورس «تجدید ساختار صنعت نفت و گاز ایران؛ رویکرد بین‌المللی»، «دنیای اقتصاد»، خرداد ۱۳۸۸
۳۳. طیبی و قنبری، «اثر الحاق به WTO بر بازار زعفران ایران (در دوره زمانی ۱۳۸۳-۱۳۵۵)»
۳۴. طیبی؛ حمیدرضا و اخوان؛ علی، «جایگاه تحقیقات کاربردی در صنعت نفت و WTO»، مقاله ارائه شده در دومین همایش ملی توسعه فناوری در صنعت نفت، چالشها و راهکارها
۳۵. عبدالکریمی؛ مهوش، «راهبردهای پویایی و رقابت‌پذیری در اقتصاد جهانی»، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات
۳۶. علیزاده، منوریان و عباسی، «بررسی پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی (WTO) بر روی محصولات لوازم خانگی کشور، با استفاده از مدل SWOT»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی، ۱۳۸۲
۳۷. غفاری، مشبکی، «بررسی عوامل مؤثر بر مزیت رقابتی صنعت قطعه‌سازی خودرو کشور»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۸۵
۳۸. فارسیجانی؛ حسن و عبدالکریمی؛ امیرحسین، «بررسی نقش مدیریت کیفیت برای رسیدن به کلاس جهانی و ملحق شدن به WTO»
۳۹. فخرایی و منتظر حجت، «بررسی آثار اقتصادی پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی بر مجتمع فولاد خوزستان»، مجله دانش و توسعه (علمی پژوهشی)، ۱۳۸۴
۴۰. کاپلان و نورتون، «دستاوردها: متصل ساختن استراتژی به عملیات برای دستیابی به مزیت رقابتی»، مترجم: محمدرضا عاطفی، انتشارات گروه ناب، چاپ اول ۱۳۸۸
۴۱. کلباسی و گریوانی، «محاسبه توان رقابت هزینه‌ی واحدهای تولیدی فولاد با پیوستن ایران به WTO (مجتمع فولاد مبارکه)»، فصلنامه پژوهشهای اقتصادی، شماره ۷ و ۸، سال ۱۳۸۲
۴۲. مایکل. ای. پورتر، «استراتژی رقابتی»، ترجمه: جهانگیر مجیدی و عباس مهریویا، انتشارات مؤسسه خدمات فرهنگی رسا، سال ۱۳۸۴
۴۳. مجاور حسینی، فرشید، «برآورد اثرات کلان‌الحاق ایران به WTO، با استفاده از يك الكوی تعامل عمومی قابل محاسبه ۱۹. دعایی و یاقوتی، «آثار پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی بر صادرات فرش دستباف کشور»، بررسیهای بازرگانی، سال ۱۳۸۳
۲۰. رادمهر و احمدی، «مزیت‌های رقابتی در صنعت فولاد»، سمپوزیوم فولاد ۸۳، شرکت فولاد آلیاژی یزد، سال ۱۳۸۳
۲۱. راسخی، ذبیحی لهرمی «مزیت رقابتی در صنعت پتروشیمی ایران در طی دوره ۱۳۸۵-۱۳۸۱»، ۱۳۸۷
۲۲. رشیدی، علی، «عضویت ایران در سازمان تجارت جهانی (WTO) قرارداد عمومی تجارت خدمات (GATS)»، روزنامه اتاق بازرگانی، شماره ۸، ۱۳۷۴
۲۳. رهبر؛ فرهاد و رام؛ منصوره، «مقایسه ارزیابی اقتصادی صادرات گاز از طریق خط لوله و LNG با صادرات فرآورده‌های پتروشیمی»، فصلنامه مطالعات انرژی، ۱۳۸۶
۲۴. سالواتوره، دومینیک، «تجارت بین‌الملل»، ترجمه: سید رضا رباب، تهران: انتشارات: نشر نی، ۱۳۷۶
۲۵. سرمد، زهره و همکاران «روشهای تحقیق در علوم رفتاری»، تهران: انتشارات آگاه، ۱۳۸۱
۲۶. سلامی، علیرضا، «شناسایی و رتبه‌بندی مشکلات صادرات خودرو بر مبنای مدل الماس رقابت ملی پورتر»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تهران: استاد راهنما: دکتر علی دیواندری، دانشکده مدیریت، ۱۳۸۵
۲۷. سلمانی؛ رسول، «تعامل گاز برای مصرف داخلی، صادرات و تزریق»، سایت صادرات گاز، ۱۳۸۸
۲۸. سهرابی، افسانه، «بررسی مشکلات توسعه صنعت شیرینی و شکلات ایران بر مبنای مدل الماس رقابت ملی»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تهران: استاد راهنما: دکتر داور ونوس، دانشکده مدیریت، ۱۳۸۵
۲۹. سیف؛ اله مراد و ولی بیگی؛ حسن، «پیامدهای احتمالی عضویت در WTO بر صنایع ایران (مطالعه موردی صنعت قطعات خودرو)»، فصلنامه پژوهشهای اقتصادی ایران، شماره ۲۶، سال ۱۳۸۲
۳۰. سیف؛ اله مراد، «مقایسه روشهای ارزشیابی و مزیت نسبی بالقوه صادرات صنعتی»، پژوهشنامه بازرگانی
۳۱. شجاعی؛ منوچهر و عزیزآبادی؛ ابراهیم، «طراحی و تدوین الگوی تغییرات در بنادر تجاری کشور، قبل از الحاق جمهوری اسلامی ایران به سازمان تجارت جهانی»، فصلنامه دانش مدیریت،

2. ICTSD. forthcoming, "Sustainable Development Opportunities and Challenges of trad in energy services in the WTO and beyond", April 2007
3. Jin, Chang moon, "The diamond approach to the compitativeness of koreea's apparel industry" journal of fashion Marketing and management, 2006
4. Lamy, Pascal, "Energy Trade in WTO" 2007
5. Li, Yuanfei, "Competition and Development of China's Downstream gas industry After Entering in to WTO", 2005
6. Lúcio Vinhas de Souza & Kiel Institute for World Economics (IFW) "Effects of Russian WTO Accession and EU Enlargement on Belarus Initial Estimations" June 2003
7. Markus, Gabor, "Measuring company Level compitativeness in Porter's Diamond model framework" 2008
8. Porter, Michael E. "Compitativeness and Economic Development of Gulf and Middle Eastern countries", 2003
9. Porter, Michael E. "The five competitive forces that shape strategy "Harvard Business Review, 2008
10. Saner, Raymond, "compitative advantage & Quality Human Resources", 2001
11. Weihrich, Heinz, "Analyzing the advantages and dis advantages of Germany with the TOWS matrix-alternative to Porter's Model" European Business Review, 1999

پ) فهرست منابع اینترنتی

1. www.wto.org
2. www.sid. ir
3. www. Nigc. ir
4. http:// idochp2. irandoc. ac. ir
5. http:// glo 110. blogfa. com
6. www. noormags. com
7. http:// dia. ict. gov. ir
8. www. bidabad. com
9. http:// itsr. ir
10. www. iies. org
11. http:// eia. iies. org/ gas
12. www. nioclibrari. ir
13. www. magiran. com
14. www. irtr. gov. ir
15. www. iranwtc. org
16. www. iea. org
17. www. csr. ir
18. www. Nigec. ir

(CGE)، پژوهشنامه بازرگانی

۴۴. مجاور حسینی و فیاض منش، «برآورد اثرات بخشی الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی»، فصلنامه پژوهشهای اقتصادی ایران شماره ۲۷، سال ۱۳۸۵
۴۵. مرادی و شقایبی، «رقابت پذیری از دیدگاه مدل الماس پورتر»، ماهنامه تدبیر، شهریور ماه ۸۷
۴۶. مهر آرا و برخوردار، «بررسی اثر کاهش تعرفه از طریق الحاق ایران به WTO و بر بخش اقتصادی در قالب مدل تعامل عمومی قابل محاسبه»، مجله تحقیقات اقتصادی، شماره ۸۰، سال ۱۳۸۶
۴۷. میبیدی و علمی «جهانی شدن و تأثیر آن بر صنایع نفت و گاز ۱ و ۲»، شبکه اطلاع رسانی نفت، گاز و انرژی (شانا)، ۱۳۸۸
۴۸. نجارزاده؛ رضا و رضاقلی زاده؛ مهدیه، «بررسی توان رقابت هزینه‌ی صنعت فرش دستباف در صورت پیوستن ایران به WTO با استفاده از ماتریس تحلیل سیاست (PAM)»، سال ۱۳۸۷
۴۹. نجارزاده، عبدالمهی حقی «بررسی تأثیر انحرافات قیمتی بر توان رقابتی مجتمع پتروشیمی تبریز»، ۱۳۸۶
۵۰. نصیری؛ میترا «جایگاه انرژی در سازمان جهانی تجارت»، فصلنامه پژوهشهای تجارت جهانی، شماره ۱، زمستان ۱۳۸۴
۵۱. نصیری؛ میترا، «چگونگی نگرش سازمان جهانی تجارت به موضوع انرژی»، به نقل از سایت سازمان تجارت جهانی، بخش انرژی
۵۲. نظری و بازرگانی نیا، «بررسی اثر جهانی شدن بر صنایع نساجی، پوشاک و چرم طی دوره ۱۳۵۷-۷۸»، مجله تحقیقات اقتصادی، شماره ۶۴، سال ۱۳۸۳
۵۳. نیکو اقبال و ولی بیگی، «رقابت پذیری صنایع ایران در روند الحاق به سازمان تجارت جهانی»، مجله تحقیقات اقتصادی، شماره ۷۹، سال ۱۳۸۶

ب) فهرست منابع انگلیسی

1. Azarbayejani, Sharifi, Moazen "Survey of the compitativenes of Petrochemical Industries in the Threshold of joining WTO: selected company", 2006

فرهنگ هنرمندان ایرانی

(چاپ دوم)
عبدالرفیع حقیقت (رفیع)
انتشارات کومش

خاور میانه معاصر

مهران کامروا
ترجمه دکتر محمد باقر
قالیباغ
دکتر سید موسی پور موسوی
نشر قومس

ایران نامه

تاریخ منظوم ایران

پروفسور سید حسن امین
انتشارات دایرة المعارف
ایران شناسی

علم جهان، علم جان

ربط جهان شناسی اسلامی در
دنیای جدید
ویلیام چیتیک
ترجمه سید امیر حسین
اصغری
انتشارات اطلاعات

اقتصاد مدیریت

بارویکردی بر تئوری بازی‌ها
تیموتی سی. جی. فیشر
ترجمه دکتر شهزاد برومند
انتشارات پژوهشکده امور
اقتصادی

نقش ایرانیان در تاریخ تمدن

جهان

چاپ دوم
عبدالرفیع حقیقت (رفیع)
انتشارات کومش

